

Nr 197.

Av herr **Osberg m. fl.**, om utanordnande av viss del utav de för Ottenby statsstuteri avsatta medel m. m.

Den plats hästuppfödning intager som binäring till svenskt jordbruk framgår av kommerskollegii siffror för hästexporten under fyraårsperioden 1914 augusti—1918 augusti, vilka visa att ett totalbelopp av omkring 130 miljoner kronor influtit, eller 32.5 miljoner i medeltal om året. Det intresse varmed denna gren av lantushållningen omfattas visar sig även därav, att landets häststock under samma period ökats samt höjts i värde, därigenom att antalet djur över 16 år minskats och under 3 år ökats. Det är ju givet att de höga saluprisen — särskilt under sista året — varit anledningen till dessa gynnsamma förhållanden, och att dylika icke kunna vara att påräkna när normala förhållanden inträda. Det är dock ej endast för att från utlandet inhösta betydande belopp vi böra sträva att främja vår hästuppfödning, utan i första hand för den nationalekonomiska fördel en förbättrad häststam lämnar eget land.

Den ovannämnda exporten har emellertid lämnat staten och hushållningssällskapen avsevärda belopp för hästavelns främjande. Med de goda naturliga betingelser som landet äger, bör hästaveln kraftigare och i hastigare tempo än hittills kunna höjas, särskilt om statens medverkan därvid kan påräknas.

Att landets hästuppfödare lämnas tillfälle att förse sig, så långt ske kan, med fullgod och typisk avelsmateriel är ett huvudvillkor för lönande uppfödning, och att detta sker inom eget land är av största betydelse. Att därvid för de tre huvudtyperna anordnas avelscentra, där det bästa tillvaratages och, efter rationell uppfödning, tillhandahålles intresserade uppfödare torde vara nödigt. Att, i den omfattning som hittills sker, från utlandet införa såväl varmblodiga som s. k. ardenner

avelsdjur torde ingalunda längre vara nödigt, då det är ådagalagt att svenskfödda djur ej giva de tyska eller belgiska efter i fråga om torrhet, energi och uthållighet, tvärtom! Och vad den typiska kroppsformen vidkommer kan genom noggrant urval den inom all djuravel önskade jämnheten åstadkommas.

Det torde för främjande av den inhemska avelsdjursuppfödningen bland hästar vara nödigt att riksdagen, i sammanhang med anvisande av medel, även angiver riktlinjer och bestämmer, att för statens räkning och genom dess medverkan *import* endast undantagsvis må förekomma, och att vår hästkultur i den mån statsmedel ställas till förfogande skall grundas på tillvaratagande av inhemskt avelsmateriel.

Vad beträffar den varmblodiga aveln har riksdagen beslutat återupprättande av statsstuteri på Ottenby Kungsgård och anvisat medel därtill, ehuru anordningarna härför blivit uppskjutna. Vad vidkommer den nordsvenska typen och den s. k. ardenner torde avelscentra kunna på det sätt ordnas, att staten till intresserade uppfödare inom ett begränsat område på vissa villkor utlämnar framstående ungstön att användas till avel, och att fölavkastningen delas på det sätt att staten uttager föl och erlägger deras halva värde kontant, eller ock låter fodervärden behålla fölet mot erläggande av dess halva värde i fölavgift. Så anordnade avelscentra erfordra ej andra organisationskostnader än uppfödandet av djuren ifråga, och dessa kostnader ersättas under årens lopp av fölavgifterna, och värdet av stostammen bibehålles genom att densamma förnyas sig. Uppsättningen av de tre respektive stostammarna bör ske under en 10-årsperiod med hänsyn till den framtida årliga omsättningen och anskaffning från början ske genom inköp av kvalificerade stoföl och ungstön.

Plats för uppfödningen av alla tre typerna kan beredas vid Ottenby, dit de inköpta fölen och ungstön sändas för att där uppfödas samt de nordsvenska och ardennerdjuren, då de äro i fjärde året och inkörda, förflyttas till de bygder där avelscentra förekomma. De varmblodiga kvarbliva vid Ottenby för att där bilda den stam av moderstön, som är avsedd. Behörig gallring sker under hela tiden.

Om under årens lopp den areal av 1,000 tunnland ängsmark, som finnes vid Ottenby, sättes i s. k. ängskultur så kan framdeles djuruppfödningen där utsträckas i betydande omfattning.

En utredning har givit vid handen, att vid Ottenby nödiga och lämpliga byggnader för såväl hästuppfödning som personal kunna uppföras för lägre belopp än de senast angivna, om annat byggnads-

system användes, och plats kan där beredas för den hingstbesättning, som nu ifrån Strömsholm årligen uppställas på Öland och närmast belägna fastlandet, för den vid Flyinge bedrivna uppfödningen av avelshingstar av ädelt blod och för de blivande uppsättningarna av stostammar inom de tre huvudtyperna. Denna utredning har ock givit vid handen att nu ifrån Ottenby utgående arrendebelopp — 11,060 kronor — ingalunda motsvarar vad naturaprestationer därifrån kunna lämna, vilket ock kan styrkas genom det taxeringsvärde — 700,000 kronor — som är åsatt denna egendom, och att varje år som förgår under nuvarande förhållanden medför avsevärd förlust i flera hänseenden för landets hästkultur. Samma utredning har ock visat att ute i bygder, lämpliga för uppfödning i större omfattning av de kallblodiga typerna, förefinnes stort intresse för avelscentra anordnade på ovan angivet sätt.

Ritförslag för stallbyggnader och sådana för personal med åtföljande kostnadsberäkningar, faktiska siffror för naturaavkastningen av Ottenby under senaste året och lokala upplysningar i övrigt rörande denna domän skola tillhandahållas jordbruksutskottet.

Starkt betonande att vid statens medverkan för främjande av landets hästkultur denna bör till större delen grunda sig på tillvaratagande och frambringande av inhemskt avelsmateriel och att vid Ottenby, så snart ske kan, anstalter därför vidtagas, hemställa vi,

att riksdagen ville besluta att för ovan angivna ändamål av de för Ottenby statsstuteri avsatta medel till stuteriöverstyrelsens förfogande ställa högst 400,000 kronor och att därefter årligen och tillsvidare av hästavelsfondens medel, till inköp av kvalificerade stoföl och ungston anvisa 75,000 kronor, att fördelas med 25,000 kronor till vardera av de tre typerna.

Stockholm den 20 januari 1919.

<i>Oscar Osberg.</i>	<i>Pehr Aug. Andersson.</i>	<i>Sven Persson,</i> Fritorp.
<i>John Jönsson,</i> Boa.	<i>David Norman.</i>	<i>Nils Svensson.</i>
<i>P. Lidström.</i>	<i>M. Svensson.</i>	<i>Gustaf Olsson.</i>
<i>Ludwig Brännström.</i>	<i>Cornelius Olsson.</i>	<i>J. A. Jonsson.</i>
<i>P. S. Hedlund.</i>	<i>Oscar Carlström.</i>	<i>Joh. G. Svensson.</i>
<i>Anders Johansson.</i>	<i>Sig. A. Carlsson.</i>	<i>N. E. Nilsson.</i>
<i>Jon Jonsson.</i>	<i>Alb. Mossberg.</i>	

Avskrift.

Bilaga.

Den 13 september 1918 inställde sig undertecknad vid Ottenby kungsladugård för att göra en överslagsberäkning vad denna domän »in natura» utnyttjar i hästuppfödningens tjänst. Till jämförelse med nu utgående arrende av 11,060 kronor, kan därvid till ledning användas här nedan upptagna taxering av skörd därstädes.

Ottenby gårds skörd 1918.

	Utsäde	Areal	Skörd i deciton		Skördens värde	
	deciton	hektar	kärna	halm	Kr.	öre
Höstvete	39.5	16.8	453.6	705.6		
Höstråg	78.25	44.6	669.0	1,338.0		
Korn	38.7	17.6	352.0	352.0		
Havre	7.0	3.7	44.4	50.0		
Blandsäd	96.5	37.5	562.5	740.0		
Ärter	6.5	2.5	37.5	40.0		
				kilogram		
Grönfoder	—	10.5	—	250,000		
Potatis	—	5.9	—	82,600		
Socketbetor	—	13.9	—	139,000		
Foderrotsfrukter	—	7.8	—	156,000		
Vallar	—	86.6	—	223,600		
Ren träda	—	23.1	—	—		

Utöver här ovan upptagen areal av 270 hektar åker utgöres Ottenby domän av 350 hektar äng (Schäferiängen) och 220 hektar skogsbevuxen äng (Ottenby lund) tillsammans 570 hektar äng, samt 420 hektar betesmark, allt i runda tal. Ängsmarken anses enligt uttalanden i orten lämna under normala förhållanden 800—1,000 lass hö, à 400 kilogram per lass. I den s. k. Ottenby lund inbärgas skörden av befolkningen i orten, mot hälften i avkastningen vartill på sista året kommit ett kontant belopp. Betesmarken lämnade under remontdepotens dagar sommarbete för 400 hästar, vilka med undantag av olycksåret 1895 städse voro i god kondition. Anmärkas bör även att denna upptagna årsskörd ingalunda varit över medelmåttan utan tvärtom, och att skörden från vallar varit särskilt svag.

Antager man att hälften av avkastningen motsvarar brukningskostnader, skatter och skälig ersättning till arrendator eller förvaltare, så synes, med de priser å hö — 6.3 öre och halm — 3.4 öre allt per kilogram, vilka av stuteriöverstyrelsen i sitt förslag till upprättande av stuteri därstädes på sin tid angävos som »normala pris», den för hästuppfödning vid Ottenby disponibla kvantitet foderartiklar representera ett värde av:

hö — 225,000 kilogram	kronor	14,000: —
halm — 160,000 kilogram	»	5,000: —
sommarbete för 200 hästar à 30 kronor		
per häst	»	6,000: —
varfill kommer en spannmålskvantitet	»	5,000: —

omfattande havre, som inköpes från fastlandet.

Med nuvarande pris på foderartiklar skulle helt andra siffror naturligtvis framgå, likasom på sommarbete, vilket i orten uppgavs vara 50 kronor per häst detta år.

Då, som ovan blivit anført, höskörden blivit särskilt svag, torde som medelavkastning av vallar vid Ottenby kunna antagas 4,000 kg. per hektar — reservförråd bör ju städse finnas — och en areal av åkern motsvarande behovet för stuteriets hästbesättning anslås för detta ändamål. Därutöver skall ängen kunna lämna fullt tillräcklig kvantitet stråfoder av hö för jordbrukets djur synnerligast om en rationell ängskultur efter hand införes å därför lämpliga områden. Betesmarken där »flisan» går högt, och som endast täckes av ett tunt jordlager, torde lämpligast förbättras genom indelning i skiften, varav ett och annat årligen lämnas betesfritt, samt genom påförande av kalk och tång, som finnes på platsen jämte lämplig konstgödning.

Taxeringsvärdet å Ottenby med underlydande är kronor 700,000.

Kalmar den 17 september 1918.

Pehr Aug. Andersson,
ledamot av riksdagens andra kammare.

Knut Ohlsson,
lantbrukare, landstingsman.

Oscar von Krusenstjerna.

P. A. Sjögren.

Rätt avskrivet, intyga:

W. Johnsson.

B. Asperén.